BO‘LAJAK INFORMATIKA O‘QITUVCHILARIDA KASBIY-PEDAGOGIK KOMPETENTLIKNI INTEGRATIV YONDASHUV ASOSIDA RIVOJLANTIRISH

Usmonqulov Sherzod Usmonqulovich - O‘zbekiston milliy pedagogika universiteti “Informatika va uni o‘qitish metodikasi” kafedrasi dotsenti v.b., (Phd)

Bugungi raqamli transformatsiya sharoitida ta’lim tizimi oldida turgan asosiy vazifalardan biri - zamonaviy bilimlarga ega o‘qituvchilarni tayyorlashdan iborat. Ayniqsa, informatika kabi tez o‘zgaruvchan, texnologiyalarga boy fan uchun o‘qituvchilarning kasbiy-pedagogik kompetentligini puxta rivojlantirish dolzarb hisoblanadi. YUNESKO tomonidan ta’limni transformatsiyalash sharoitida pedagoglarning kasbiy-pedagogik kompetentligini rivojlanitirish, tezkor rivojlanuvchi ta’lim muhitida misli ko‘rilmagan imkoniyatlarni yaratish hamda o‘qitishning yangicha tashkiliy shakllari va usullarini izlash bilan bog‘liq dolzarb vazifalar echimi taklif etilgan[6].

Respublikamizda zamon talablari asosida ta’lim jarayonini tashkil etish, jumladan, oliy ta’lim tizimida bo‘lajak informatika o‘qituvchilarini integrativ yondashuvlar asosida yuqori malakali kadrlar qilib tayyorlashga alohida e’tibor qaratilmoqda. O‘zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo‘yicha Harakatlar strategiyasida “uzluksiz ta’lim tizimini yanada takomillashtirish, sifatli ta’lim xizmatlari imkoniyatlarini oshirish, mehnat bozorining zamonaviy ehtiyojlariga mos yuqori malakali kadrlar tayyorlash, ta’lim va o‘qitish sifatini baholashning xalqaro standartlarini joriy etish” vazifasi belgilangan. Bu borada integrativ yondashuv asosida bo‘lajak informatika o‘qituvchilarni kasbiy-pedagogik kompetentligini rivojlantirish bo‘yicha kasbiy faoliyat ob’ektlariga mos o‘quv dasturlarini ishlab chiqish, ularni innovatsion sharoitlarga mos ravishda kasbga tayyorlash metodikalari va didaktik ta’minotini takomillashtirish muhim ahamiyat kasb etadi[2].

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti tomonidan qabul qilingan 2020-yil 6-oktyabrdagi “Axborot texnologiyalari sohasida ta’lim tizimini yanada takomillashtirish, ilmiy tadqiqotlarni rivojlantirish va ularni IT-industriya bilan integratsiya qilish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PQ-4851-sonli Qarorini aytishimiz mumkin[1].

Respublikamiz va xorijda olib borilayotgan ta’lim tizimini takomillashtirish ishlarida axborot kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish jarayonini o‘qitishni tashkil qilishda integrativ yondashuvni rivojlantiruvchi va ta’lim jarayonlarini zamonaviylashtirishning faol usullaridan biri sifatida qaralmoqda.

Kasbiy-pedagogik kompetentlik tushunchasi

Kasbiy-pedagogik kompetentlik — bu o‘qituvchining o‘z kasbiy faoliyatini samarali tashkil etish, o‘quvchilarda kerakli bilim va ko‘nikmalarni shakllantirish, ta’lim jarayonini pedagogik maqsadlar asosida boshqarish qobiliyatidir. U quyidagi asosiy tarkibiy qismlardan iborat:

- Fanga oid bilimlar va ko‘nikmalar
- Pedagogik metodlar va texnologiyalarni bilish
- Axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish mahorati
- Baholash va tahlil qilish kompetensiyasi
- Kommunikativ va psixologik kompetensiyalar

Bo‘lajak o‘qituvchilar bu kompetensiyalarni nazariy va amaliy mashg‘ulotlar davomida egallashlari lozim. Bunda integrativ yondashuv asosiy tayanch metodlardan biri bo‘lib xizmat qiladi.

Integrativ yondashuv mohiyati va afzalliklari

Integrativ yondashuv - bu bir necha fan yo‘nalishlarini, metodlarni va texnologiyalarni birlashtirish orqali ta’lim jarayonini yanada samarali tashkil qilishdir. Bu yondashuv informatika fani uchun quyidagi imkoniyatlarni yaratadi:

- Fanlararo bog‘liqlikni ta’minlaydi (matematika, fizika, texnologiya va. b.)
- O‘quvchilarda tizimli fikrlash va muammoli vaziyatlarni hal etish qobiliyatini rivojlantiradi
- Innovatsion texnologiyalarni tatbiq etish imkonini beradi (virtual laboratoriyalar, simulyatorlar, robototexnika)
- O‘rgatish va o‘rganish samaradorligini oshiradi, o‘quvchini faol subyekt sifatida jalb etadi

Masalan, informatika darsida biologiyadagi genetik algoritmlar modellashtirilishi yoki tarixiy voqealar asosida interaktiv o‘yinlar ishlab chiqilishi mumkin. Bu informatika fani imkoniyatlarini kengaytiradi va o‘qituvchining kreativlik darajasini oshiradi.

Integrativ yondashuv asosida tayyorlangan informatika o‘qituvchilari:

- Kasbiy faoliyatini mustaqil tashkil eta oladi;
- Turli fanlar bilan integratsiyalashgan holda dars olib boradi;
- Innovatsion texnologiyalarni darsga samarali tatbiq etadi;
- O‘quvchilarni ijodkorlik va tanqidiy fikrlashga o‘rgatadi.

Xulosa qilib aytganda informatika kabi yuqori texnologiyali fanni o‘qitishda integrativ yondashuv asosida kasbiy-pedagogik kompetentlikni shakllantirish — bu nafaqat individual o‘qituvchi sifatida, balki ta’lim tizimi islohotlari kontekstida ham yuksak natijalarga olib keladigan yo‘ldir. Bu yondashuvni amaliyotga joriy etish orqali zamonaviy, raqamli pedagogik muhitga mos keladigan yangi avlod o‘qituvchilari tayyorlanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining qarori, 06.10.2020 yildagi PQ-4851-son Qarori

2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 7 fevraldagi “O‘zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo‘yicha Harakatlar strategiyasi to‘g‘risida”gi PF-4947-son Farmoni.

3. Abdullaeva, G., Karimova, M. Kasbiy-pedagogik kompetentlikni rivojlantirish metodikasi. -Toshkent: O‘zbekiston Milliy Universiteti Nashriyoti 2020

4. Islomov, B. “Integrativ ta’lim metodlari va ularning samaradorligi”. Ta’lim nazariyasi va amaliyoti, 2018. 2(8), 22-29.

5. Tashkent State University. “Informatika o‘qituvchilarini tayyorlashda integrativ yondashuv”. Ilmiy jurnali, 2022. 1(12), 10-18.

TRANSFORMATIVE COMPETENCIES FOR 2030 // OECD Future of Education and Skills 2030 Concept Note © OECD 2019. p.12.